

"4 ΤΟΛΜΗ"

18/11/1986

Νίκος Καζαντζάκης

Ο Νίκος Καζαντζάκης, αφού ταξίδεψε μέσα από τα βιβλία στους πιο απόκρυφους δρόμους της γνώσης και αφού περιπλανήθηκε, σαν τον Οδυσσέα το Λαέρτιδη, Δον Οδυσ-

σέας και ο ίδιος, στις τέσσερις γωνίες της γής, όπου «πολλών δ' ανθρώπων ίδεν άστεα και νόον εγνώ» άραξε στο λόγο του Μαρτινέγκο. Από όλη αυτή την περιπλάνηση,

όπου εξουδετέρωσε επιδέξια, έναν - άναν, όλους τους θεούς κι όλους τους φόβους, όλα τα τέρατα και τις ελπίδες που δυνάστευαν το ανθρώπινο πνεύμα, κράτησε μια φράση σαν νόμισμα χρυσό, στα δόντια, διαπύλια, για να περάσει αντίπερα, στην άλλη όχθη, μια φράση μοναδική που δείχνει όλο το μεγαλείο και την ελευθερία του

ανθρώπου».

Φαινόμενο δημιουργικότητας ο Καζαντζάκης στα ελληνικά γράμματα, άφησε πίσω του ένα έργο πολύτομο και πολύκλωνο, που ξενίζει κάποτε με τις αντιφάσεις του. Ο ίδιος έδινε μεγάλη σημασία στο Δημιουργικό - άνθρωπο, σ' οποιοδήποτε τομέα κι αν εκδηλώνε την δράση του. Στη πολιτική ή στην Τέχνη, στην θρησκεία ή στην καθημερινή ζωή. Αυτό προερχόταν από μια βαθύτερη θεώρηση των πραγμάτων που είχε ο Καζαντζάκης. Ο ίδιος ομολογεί ότι επηρεάστηκε βαθιά από τον Μπέρξονα και τη «Ζωτική φορά». «Ζωτική φορά» όπως την ορίζει ο Μπέρξον «είναι μια τυφλή τάση για δράση πάνω στην άψυχη ύλη.» Ο Αόρατος της Ασκητικής

αλλά και ο Αόρατος που ενυπάρχει σ' όλο το έργο του Καζαντζάκη και που αναφορίζεται μέσα από τη λάσπη και το αίμα δεν είναι τίποτε άλλο από τη «Ζωτική φορά» του Μπέρξονα δραματοποιημένη πια μέσα στο έργο του κρητικού συγγραφέα. Αλλά ο Καζαντζάκης προχωρεί πιο πέρα. Ο Αόρατος λυτρώνεται και εκφράζεται μέσα από τον άνθρωπο και τα δημιουργήματα του ανθρώπου. Ο άνθρωπος είναι ο Ελευθερωτής του Αόρατου κι έτσι αποκτά όλη τη σημασία του μέσα στη δημιουργία. «Βοήθεια κράζεις κύριε» έτσι τελειώνει η Ασκητική. Υπάρχει μια στοιχειακή σχέση και αλληλοσυμπλήρωση Αόρατου και ανθρώπου. Ο άνθρωπος είναι δημιουργός της μοίρας του, της ζωής του και της ιστορίας του. Όλα ανατίθενται σ' αυτόν, ακόμη και η σωτηρία του Αόρατου. Δεν υπάρχουν θεοί που να καθορίζουν την πορεία του. Από εδώ ξεκινά το ότι ο Καζαντζάκης πλησίασε, ασχολήθηκε και μίλησε για όλα τα δημιουργήματα του ανθρώπινου πνεύματος. Πορεύτηκε μαζί με όλα τα φιλοσοφικά, θρησκευτικά, και πολιτικά συστήματα στο βαθμό που είχαν να του προσφέρουν κάτι και τα εγκατέλειψε στο μέτρο που απολυτοποιούνταν σε αφυδατωμένα, δογματικά πλαίσια. Τοποθετημένος από μια τέτοια θεώρηση των πραγμάτων «πέραν του καλού και του κακού» αναζήτησε το μεγαλείο σ' όλες τις ανθρώπινες εκδηλώσεις. «Ήταν μεγάλες ψυχές» γράφει για τους αγωνιστές του '21 «δεν ήταν καλοί». Δεν αναζήτησε μόνο το μεγαλείο. Το εφάρμοσε στη ζωή και το έργο του. Ο ίδιος ήταν μεγάλος.